

## Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č. 7

### Škola uctievania Hospodina

**Nedeľa: Každý niečo uctieva**

(Dan 3,15-18 SEkP) <sup>15</sup>*Či ste teraz pripravení, len čo začujete zvuk rohu, pišťaly, citary, harfy, lutny, skupiny nástrojov alebo akúkoľvek hudbu, padnúť a klaňať sa soche, ktorú som dal urobiť? Ak sa nebudete klaňať, okamžite vás hodia do ohňom rozpálenej pece. Ktorý boh by vás mohol vyslobodiť z mojej moci?* <sup>16</sup>*Šadrach, Mešach a Abéd-Nego odpovedali kráľovi: Nebukadnesar, my sa nepotrebujeme pred tebou obhajovať.* <sup>17</sup>*Ak nás náš Boh, ktorého uctieваме, chce zachrániť z ohňom rozpálenej pece a z tvojej moci, kráľ, vyslobodí nás.* <sup>18</sup>*Ak aj nie, vedz kráľ, že tvojich Bohov si nebudeme uctievať a zlatej soche, ktorú si dal postaviť, nebudeme sa klaňať.*

Daniel tretia kapitola do veľkej miery nadväzuje na predchádzajúcu kapitolu. Socha celá zo zlata je kráľovou odpoveďou na sochu, ktorú videl vo sne, ktorá však mala len zlatú hlavu. Práve zlatá hlava v Dan 2 predstavovala Babylon a kráľa Nabukadnesara. Tým, že kráľ nechal postaviť celú sochu zo zlata, chcel vyjadriť svoj odpor voči Bohu, dal najavo, že to jeho kráľovstvo bude večné. A nútil celú svoju ríšu, aby sa tejto jeho spupnej predstave poklonila. Danielovi priatelia prejavili svoju odvahu. Nepoklonili sa soche, ktorú nechal postaviť kráľ. V 15. verši im kráľ dáva novú šancu. Traja mládenci však tento čas premenia v príležitosť potvrdiť a prejaviť svoju dôveru Bohu. Otázka, ktorú kráľ kladie na konci v. 15 nemusí byť len prejavom kráľovej pýchy. Doslova je možné to preložiť: "a kto je ten Boh, ktorý by vás vyslobodil z mojich rúk?"<sup>1</sup> Táto otázka môže skôr naznačovať, ako veľmi na kráľa zapôsobila odvaha týchto troch mládencov. Už z tejto otázky "vyplýva náznak evidencie Boha mocnejšieho, než je sám kráľ"<sup>2</sup>.

Odpoveď troch mládencov sa nám môže zdať na prvý pohľad trúfalá, avšak táto ich reč "viac vyjadruje ich pozitívny záväzok voči Bohu, než pohrdanie kráľom"<sup>3</sup>. Veta: "nepotrebujeme sa pred tebou obhajovať", poukazuje opäť na vieru týchto mužov, je to výpoveď o tom, že kráľa nepovažujú za svojho sudcu - ich arbitrom je Boh, ktorému chcú zostať verní a to za každých okolností.

Mládenci nechávajú svojou odpoveďou Bohu otvorenú možnosť nezachrániť ich. Tým dávajú najavo, že ich vzťah k Bohu je niečím viac než vzťahom prospechárskym. Ak by sa Boh rozhodol nezasiahnúť, nič by to neubránilo z váhy výpovede týchto troch mládencov. Ich viera by bola dosvedčená ich životom, podobne ako sa to dialo veľakrát neskôr v časoch kresťanských mučeníkov. Vďaka tejto otvorenej odpovedi kráľ môže vidieť, že "Boh ich chcel vyslobodiť a preto ich vyslobodil"<sup>4</sup>, záchrana má o to väčšiu hodnotu, lebo je výpoveďou o slobodnom Božom jednaní. "Kráľa nekorigujú, neopravujú, neupresňujú,

<sup>1</sup> BENEŠ, Jiří. Kniha o Bohu soudci: *Teologie knihy Daniel*. Praha: Advent-Orion, 2015. 178 s. ISBN 978-80-7172-762-0. str. 37.

<sup>2</sup> tamtiež, str. 37.

<sup>3</sup> GOLDINGAY, J. E. Word Biblical Commentary: *Daniel*. Vol. 30. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 648 s. ISBN 798-0-310-58635-7. str. 195.

<sup>4</sup> BENEŠ, Jiří. Kniha o Bohu soudci: *Teologie knihy Daniel*. str. 39.

nepresviedčajú ani neutvrďujú v jeho tušení. Svoje vyznanie viery najskôr vyjadrili svojim postojom a až potom svojimi slovami ako odpoveď na otázku, ktorú ich postoj prebudil (čin tu predchádza slovo)."<sup>5</sup>

(Zj 14,6.7.9.10 SEkP) ***6Potom som videl iného anjela letieť stredom neba: Mal večnú Zvest', aby ju zvestoval obyvateľom zeme, každému národu, kmeňu, jazyku a ľudu. 7Volal mohutným hlasom: Bojte sa Boha a vzdajte mu slávu, lebo prišla hodina jeho súdu. Klaňajte sa tomu, ktorý stvoril nebo i zem, more i pramene vôd. ... 9Po nich nasledoval iný, tretí anjel, ktorý mohutným hlasom volal: Ak sa niekto bude klaňať šelme a jej obrazu a prijme znak na svoje čelo, alebo na ruku, 10aj ten bude piť z vína Božieho hnevu, nezriedeného, naliateho do kalicha jeho hnevu, a bude mučený ohňom a sírou pred svätými anjelmi a pred Baránkom.***

v. 6: Tento verš sa nedotýka iba prvého anjela, ale všetkých troch. Je to akýsi úvod, v ktorom je napísané, kto je nositeľom posolstva, komu je to posolstvo adresované a o aký typ posolstva ide.

Anjel, gr. *angelos* = "posol, vyslanec, hlásateľ"<sup>6</sup>, v NZ gréčtine je pod týmto označením posol od Hospodina. Jednoducho povedané modernou rečou, traja anjeli sú traja poštári, ktorí prinášajú zásielku od Boha. Zásielka je teda veľmi dôležitá, pretože jej autorom je samotný Boh. Komu je však táto zásielka určená?

Tým, ktorí bývajú na zemi. Adresátmi sme každý jeden z nás. Každý človek. Nie je určená len niektorému národu, alebo len niektorej cirkvi, alebo len niektorej rase, ani to nie je zásielka len pre strednú generáciu, ale pre všetky národy, všetky pokolenia, všetky jazyky, je to zásielka pre všetok ľud. Už len zostáva otázka: "Aký typ zásielky to je?"

Večné evanjelium. Doslova preložené - večná dobrá správa. Možno by nebol zlý ani trochu parafrázovaný preklad - dobrá správa o večnosti. Je to teda zásielka na ktorú sa môžeme tešiť, ktorú určite chceme dostať. Tieto tri aspekty posolstva (Autor, adresát a typ zásielky) sú spoločné pre všetkých troch anjelov. Správy na seba nadväzujú. Prvá správa je rozšírená druhou a obe sú rozšírené tou treťou.

v. 7: Prvý anjel letí stredom neba - posolstvo je teda veľmi naliehavé. A kričí silným hlasom. Je to veľmi dôležité posolstvo, pretože sa týka večnosti. Tento anjel prináša príkaz od Boha. Bojte sa Boha! Vzdajte mu slávu! Prečo sa máme báť Boha? Pretože sme hriešni. Keď si človek uvedomí svoju hriešnosť, tak prichádza strach. Tak ako keď zhrešili Adam a Eva v raji, uvedomili si svoju nahotu a dostali strach pred Hospodinom. Ústrednou témou knihy Príslovia je, že "počiatkom múdrosti je bázeň Hospodinova". Počiatkom múdrosti u človeka je uvedomenie si vlastnej hriešnosti a viny. Anjelova výzva - Bojte sa Boha! Je výzva k tomu, aby sme sa prestali na seba pozeráť skrze ružové okuliare. Báť sa Boha znamená uvedomiť si svoju hriešnosť pred svätým Bohom. No zároveň nesmieme zabudnúť, ako sme hovorili v časti na stred, že bázeň Hospodinova má niečo dočinenia s láskou. "Báť sa Boha znamená milovať ho a vedieť, že aj on ma miluje. Je to presvedčenie, že Boh lásky nás všade sleduje

<sup>5</sup> tamtiež, str. 38.

<sup>6</sup> PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1. str. 64.

svojím pohľadom. Nie so zámerom pristihnúť nás pri chybe a potrestať, ale ako výraz jeho starostlivosti, aby bdel nad našimi krokmi a uchránil nás od každého zla."<sup>7</sup> Takže posolstvo prvého anjela môžeme pokojne zhrnúť do vety: Milujte Boha, ktorý vás stvoril a ktorý vás súdi.

vv. 9-10: Tretí anjel oznamuje dôsledky dobrovoľného zotrvania v Babylone. Cez to všetko, čo oznámil prvý anjel, že sme hriešny, prichádza súd a jediným riešením je plné odovzdanie sa Pánu Bohu - Stvoriteľovi. Cez to všetko, že druhý anjel oznámil pád systému, ktorý zotročoval národy, a je možné tento systém opustiť, tak tretí anjel oznamuje, že predsa len sa nájdú takí, ktorí dobrovoľne ostanú v zotročujúcom systéme.

Čo je to šelma? Naším cieľom nie je hľadať za týmito symbolmi konkrétne inštitúcie, alebo konkrétnych ľudí. Takýto pohľad by nás ochudobnil, už by to bolo niečo čo nám je vzdialené, niečo čo sa nás bytostne až tak netýka. Šelma o ktorej je tu reč, má niečo spoločné s Babylonom. **Zj 17,3-5** Je jasné, že posolstvo druhého anjela: "Padla, padla veľká Babylon", sa týka tejto ženy zo 17. kapitoly, ktorá sedí na šelme. Šelma je teda sila, ktorá tejto smilnici umožňuje pohyb a teda vlastne existenciu, život. Čo je teda táto šelma? Zj 13 pojednáva o dvoch šelmách. My si budeme všímať tú prvú, ktorá vystupuje z mora, pretože tej sa majú všetci klaňať. 18. verš hovorí o čísle šelmy, že je číslom človeka, teda 666. Má toto číslo nejaký súvis s Babylonom? Čo mala smilnica zo 17. kapitoly napísané na čele? A čo teda symbolizuje Babylon? Babylon predstavuje systém nezávislosti na Bohu. Systém, ktorý pravého Boha odmieta. Babylončan je ten, ktorý sa sám chce stať Bohom. Výsledkom je, že jeho skutky sú svojvoľné. Čo môže znamenať číslo 666? Šestka je číslom človeka. Trojka predstavuje Božiu trojicu, teda Boha a zároveň v evanjeliách trojka súvisí s mocnými Božími skutkami (Kristus vstal na tretí deň z hrobu). Čo teda znamená šestka, ktorá sa trikrát opakuje? Toto číslo predstavuje človeka, ktorý samého seba dosadzuje na Božie miesto, je to človek, ktorý sa snaží po veži, ktorú si sám postavil vyšplhať až do neba. Je to teda akákoľvek mocnosť, dokonca aj jednotlivec, ktorý sa stavia na Božie miesto. "Táto trojnásobná šestka označuje satanský trojjediný spolok - draka, šelmu z mora a šelmu zo zeme - ako napodobenie Božej Trojice, o ktorej hovorí Zj 1,4-6."<sup>8</sup> Je to falzifikát Boha.

Aj tretí anjel prináša dobrú správu. A tou dobrou správou je pre nás pre spasenie z Božej milosti na základe viery. Ak by bolo pravdou to, že večný život je odmenou za 100% poslušnosť, potom by to bola veľmi zlá správa, pretože už ten prvý anjel nám odhalil naše hriechy a naše viny. Ľudia, ktorý odmietajú svoju závislosť na Bohu skončia tak, ako je popisované v Zj 14,10-11. Aj oni vlastne pijú z pohára, ktorý vo svojej ruke drží tá veľká Babylon. Ten pohár je plný jej smilstva, a to smilstvo vyvoláva Boží hnev. Pretože Boh nás chce zachrániť, ale tí ktorí pijú z tohto pohára sa nechcú dať Bohom zachrániť, pretože si myslia, že záchrana je v ich rukách.

---

<sup>7</sup> DOUKHAN, Jacques. Krik nebies: *Prorocký výklad Apokalypsy*. Vrútky: Advent-Orion, 1999. 230 s. ISBN 80-88960-12-6. str. 125.

<sup>8</sup> STEFANOVIČ, Ranko. Zjevení Janovo: *Průvodce knihou Zjevení*. Praha: Advent-Orion, 2017. 254 s. ISBN 978-80-7172-707-1. str. 170.

## Pondelok: Rozprávaj o tom svojim deťom

(Ž 78,1-8 SEkP) <sup>1</sup>*Asáfov poučný žalm. Lud môj, počúvaj moje poučenie! Svoje ucho nakloň k slovám mojich úst.* <sup>2</sup>*Chcem hovoriť príslovia, vyrozprávať záhadné príbehy dávnych čias,* <sup>3</sup>*čo sme počuli a poznáme, o čom nám otcovia rozprávali.* <sup>4</sup>*Nezatajíme ich deťom, budúcemu pokoleniu rozpovieme slávne skutky Hospodina, jeho moc a divy, ktoré urobil.* <sup>5</sup>*Jákobovi určil ustanovenia, Izraelovi dal zákon a našim otcom prikázal, aby s ním oboznamovali svoje deti,* <sup>6</sup>*aby o ňom vedelo aj budúce pokolenie, deti, čo sa narodí. Tie budú o tom ďalej rozprávaj svojim deťom,* <sup>7</sup>*aby dôverovali Bohu, nezabúdali na Božie skutky a zachovávali jeho prikázania,* <sup>8</sup>*aby neboli ako ich predkovia, pokolenie vzdorovité a neposlušné, pokolenie s nestálym srdcom, ktorého duch nebol verný Bohu.*

Ž 78 patrí medzi "poučné" žalmy v heb. *maskíl*, ktoré označovalo žalmy určené k "meditácii"<sup>9</sup>, alebo "rozjímaniu"<sup>10</sup>. Samozrejme "meditáciu" tu nesmieme chápať v tom zmysle, čo pod meditáciou vidia východné náboženstvá. Meditácia alebo rozjímanie je z biblického pohľadu sústredenie mysle na posolstvo tohto žalmu. Opakované recitovanie so zameraním sa na rôzne aspekty a témy žalmu. Dalo by sa to pripodobniť ku konzumácii chleba, ktorá zahŕňa dôsledné rozžuvanie, prehltnutie a následné trávenie.

Náš text je súčasťou úvodu (vv. 1-11), ktorý stanovuje úmysel autora tohto žalmu, tj., že "prostredníctvom neho sa má Izrael učiť 'o hádankách minulých vecí' (v. 2), ktoré naučia budúce generácie (v. 6) vkladať svoju dôveru v Boha."<sup>11</sup>

vv. 1-4: V tomto žalme nejde len o to vštepiť ľuďom to, aby sa zaoberali svojou históriou. V prvom verši zaznieva táto výzva: "Lud môj, načúvaj *Tóre!*" Ide tu o Bohom písanú históriu. Deti sa majú učiť slovám *Tóry*, tj. piatim knihám Mojžišovým. Tam nie sú len príbehy minulosti, ale aj Boží zákon. "Písmo nám nezatajuje ani chyby, slabosti a omyly praotcov Abraháma, Izáka a Jáкова ani chyby a zlé rozhodnutia Mojžiša či zlyhania Božieho ľudu. Aj náš záujem o naše osobné dejiny musí byť pravdivý a realistický. Sláva koniec koncov nepatrí našim dejinám a našim rozhodnutiam, ale Božiemu jednaniu v našich dejinách, nech už osobných, či národných."<sup>12</sup> Sme teda povinní učiť naše deti to, ako Boh v minulosti zasahoval do našich životov. Jedná sa o dejiny Božích činov.

vv. 5-8: Slovo *Tóra* sa opakuje aj v piatom verši. "Tóra je kombináciou príbehov a prikázaní; prikázania sa chápu v kontexte príbehu a príbeh je bez prikázaní neúplný. Iba pochopením starých tradícií sa súčasná generácia môže vyhnúť opakovaniu hriechov predchádzajúcich generácií. Maillot a Lelièvre poukazujú na to, že 'človek bez pamäte, nie je schopný byť verným človekom'."<sup>13</sup>

<sup>9</sup> DRÁPAL, Dan. Úvahy nad žalmy: 3. a 4. kniha žalmů. Praha: Návrat domů, 2016. 135 s. ISBN 978-80-7255-362-4. str. 23.

<sup>10</sup> PÍPAL, Blahoslav. Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 160.

<sup>11</sup> TATE, Marvin. Word Biblical Commentary: *Psalms 51-100*. vol. 20. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 1065 s. ISBN 978-0-310-58847-4. str. 481.

<sup>12</sup> DRÁPAL, Dan. Úvahy nad žalmy: 3. a 4. kniha žalmů. str.24.

<sup>13</sup> TATE, Marvin. Word Biblical Commentary: *Psalms 51-100*. str. 482.

## Utorok: V Duchu a v pravde

(Ján 4,19-24 SEkP) <sup>19</sup>*Žena mu odpovedala: Pane, vidím, že si prorok.* <sup>20</sup>*Naši otcovia sa klaňali Bohu na tomto vrchu, ale vy hovoríte, že v Jeruzaleme je miesto, kde sa mu treba klaňať.* <sup>21</sup>*Ježiš jej odpovedal: Ver mi, žena, že prichádza hodina, keď sa nebudete klaňať Otcovi ani na tomto vrchu, ani v Jeruzaleme.* <sup>22</sup>*Vy sa klaniate tomu, čo nepoznáte; my sa klaniame tomu, čo poznáme, pretože spása je zo Židov.* <sup>23</sup>*Ale prichádza hodina - a už je tu -, keď praví ctitelia budú sa klaňať Otcovi v Duchu a pravde. Ved' aj Otec je hľadá takýchto ctiteľov.* <sup>24</sup>*Boh je Duch a tí, čo sa mu klaňajú, musia sa klaňať v Duchu a pravde.*

vv. 19-20: Ježišovo stretnutie so Samaritánkou porušuje množstvo vtedajších spoločenských konvencií. Ježiš sa rozpráva so ženou (postavenie ženy v staroveku bolo problematické), Samaritánkou (medzi Židmi a Samaritánmi bola nevraživosť) a navyše táto žena mala pochybnú povest' aj medzi samotnými Samaritánmi (bola päťkrát vydatá a aktuálne žila s mužom mimo manželského zväzku). Práve tá posledná skutočnosť, ktorú o nej Ježiš odhalil, ju primäla nazvať ho prorokom. Preto si nemohla nechať ujsť otázku na proroka, kto správnym spôsobom uctieva Boha, či Židia, alebo Samaritáni.

Židia aj Samaritáni si uvedomovali, že Boh prikázal ich praotcom, aby vyhľadali určité zvláštne miesto, kde ho budú uctievať (Dt 12:5). Židia, ktorí uznávali celý hebrejský kánon, si zvolili Jeruzalem (2S 7:5-13; 2Pa 6:6). Samaritáni, ktorí uznávali iba Pentateuch, si povšimli, že Abrahám najskôr postavil Bohu oltár v Šekemu (Gn 12:7) oproti hore Gerizim, kde Izraeliti prevolávali požehnanie, ktoré im Boh zaslúbil, než vstúpili do Zaslúbenej zeme (Dt 11:29, 30).<sup>14</sup>

To bol aj dôvod prečo Samaritáni na hore Gerizim postavili svoj chrám, ktorý bol však zničený "r. 128 pr. Kr. Jánom Hyrkánom"<sup>15</sup> avšak v Ježišových dobách na tomto mieste stále konali svoje bohoslužby.

vv. 21-23: Dvadsiaty prvý verš nie je polemika s ustanoveniami SZ, ale s neveriacimi vodcami Izraela. Jeruzalemský chrám je len dočasným symbolom, ktorý má svoje naplnenie v "hodine", ktorá prichádza. Pod touto "hodinou" samozrejme rozumieme udalosti, ktoré sa odohrali na Golgote. Od Kristovej smrti a vzkriesenia jeruzalemský chrám stráca svoje opodstatnenie. Otázka, ktorú žena Ježišovi pokladá už teda stráca na aktuálnosti. Tým pravým miestom už nebude ani Jeruzalem, ani Gerizim. "Kristovým príchodom zmizli predchádzajúce rozdiely medzi pravými a falošnými ctiteľmi, ktoré boli založené na mieste. Praví ctitelia sú všetci tí, ktorí kdekoli'vek zo srdca uctievať Boha prostredníctvom Syna."<sup>16</sup> Veta "v Duchu a v pravde" neznamena iba "ľudského ducha" ako to interpretuje MACARTHUR vo svojom

<sup>14</sup> MACARTHUR, John. Nový zákon: *Komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2013. 1010 s. ISBN 978-80-87587-08-9. str. 299.

<sup>15</sup> BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*. vol. 36. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 811 s. ISBN 978-0-310-58846-7. str. 272.

<sup>16</sup> MACARTHUR, John. Nový zákon: *Komentár verš po verši*. str. 299.

komentári, ako vnútorné uctievanie "so správnym postojom srdca"<sup>17</sup>. Myslím, že je tu skutočne reč aj o Duchu Svätom, pretože je to práve Duch Svätý, ktorý človeka vedie k pravej bohoslužbe. "Pretože Božie kráľovstvo je vekom vyliatia Ducha, praví ctiteľia budú uctievať Otca na základe života, slobody a moci poskytnutej Duchom a v súlade s vykupiteľským zjavením, ktoré priniesol Vykupiteľ."<sup>18</sup>

v. 24: "Boh je Duch" nie je akási metafyzická definícia Boha. Je to výrok, ktorý Boha popisuje len čiastočne a to v tom, ako sa tento Boh prejavuje vo svete. "Boh je *pneuma* definuje predstavu Boha tým, že hovorí, čo Boh znamená, tzn. že Boh je pre človeka zázračná bytosť, ktorá s ním úžasne narába, rovnako ako definícia Boha čoby *agapé*, sa o ňom hovorí ako o tom, kto zaobchádza s človekom zo svojej lásky a vo svojej láske."<sup>19</sup>

### **Streda: Svätá nádhera**

(1Krn 16,29-36 SEkP) <sup>29</sup>*Vzdávajte Hospodinovi slávu hodnú jeho mena! Prineste obetný dar a vstúpte pred neho! Klaňajte sa Hospodinovi v jeho svätej nádhere.* <sup>30</sup>*Chvej sa pred ním celá zem! Svet je založený pevne, nepohne sa!* <sup>31</sup>*Nech sa radujú nebesia a plesá zem, nech vravia medzi národmi: Hospodin je kráľom!* <sup>32</sup>*Nech hučí more i to čo je v ňom! Nech jasá pole i všetko čo je na ňom!* <sup>33</sup>*Nech plesajú všetky lesné stromy pred Hospodinom, lebo prichádza súdiť zem.* <sup>34</sup>*Ďakujte Hospodinovi, lebo je dobrý, lebo naveky trvá jeho milosť.* <sup>35</sup>*Volajte: Zachráň nás, Bože, náš záchranca! Spomedzi pohanov nás zhromaždi a vyslobod', aby sme mohli d'akovať tvojmu svätému menu a honosiť sa tvojou chválou!* <sup>36</sup>*Zvelebený buď Hospodin, Boh Izraela, od vekov až na veky! A všetok ľud odpovedal: Amen a Haleluja.*

Potom, čo Dávid nechal previesť truhlu zmluvy do Jeruzalema máme v 1Krn 16,8-36 chválospev. Tento chválospev je však kompilačnou prácou kronikára a pozostáva z vybraného materiálu z troch žalmov (Ž 105; 96; 106,1.47-48) s menšími úpravami. Náš vybraný text (vv. 29-36) sa týkajú žalmov 96,8-13 a 106,1.47-48.

vv. 29-33: Tieto verše pochádzajú zo Ž 96 (porovnaj Ž 96,8-13). "Tento Žalm je žalm chvály pre kráľa Hospodina, volanie, aby sa mu klaňalo na základe jeho nadradenosti nad všetkými národmi zeme a ich bohmi, ktorí sú v skutočnosti iba modlami (v. 26), a vzhľadom na jeho budúci súd (v. 33)."<sup>20</sup>

Dvadsiaty deviaty verš je adresovaný "rodinám národov" (vid' v. 28). "Všetky rodiny sveta sa vyzývajú, aby Hospodinovi vzdali slávu a moc (čo samozrejme znamená, aby nepripisovali tieto vlastnosti svojim bohom), a prišli s darmi pocty, aby sa pripojili k veľkému pokloneniu sa pred Hospodinom, ktorý kraľuje nad všetkým stvorením."<sup>21</sup> Klaňať sa v jeho

<sup>17</sup> tamtiež, str. 300.

<sup>18</sup> BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*. str. 272.

<sup>19</sup> tamtiež, str. 273.

<sup>20</sup> BRAUN, Roddy. Word Biblical Commentary: *1 Chronicles*. vol. 14. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 499 s. ISBN 978-0-310-58865-8. str. 289.

<sup>21</sup> TATE, Marvin. Word Biblical Commentary: *Psalms 51-100*. str. 828.

svätej nádhere, je vlastne pozvánkou do jeho svätyne. "V priebehu sviatku pravdepodobne klany a rodiny využili niekoľkokrát príležitosť vstúpiť do chrámu a modliť sa k Bohu, ktorý bol prítomný v chráme. ... V Ž 96 je zhromaždenie rozšírené tak, aby zahŕňalo rodiny národov, ktoré sú povzbudzované, aby sa poklonili pred Hospodinom."<sup>22</sup> To, že Hospodin kraľuje (tzn. súdi, teda uplatňuje spravodlivosť) je dôvodom radosti pre všetkých, pretože Hospodinova vláda je zárukou stability tohto sveta a bezpečia. Je to paradox, pretože nám sa tento svet zdá byť nestabilný a nebezpečný, no Biblia ukazuje na stabilitu Božej vlády ako na istotu, že všetky Božie plány budú uskutočnené. Nie len národy sa majú radovať, ale dokonca aj živá a neživá príroda (vv. 31-33).

vv. 34-36: Verš 34 je často považovaný za akýsi refrén, ktorý sa v žalmoch veľmi často vyskytuje. "Verše 35-36 však odrážajú koniec 106. žalmu, tj. vv. 47-48, ktoré obsahujú modlitbu, aby Pán zhromaždil Izrael z národov (v. 47), a záverečnú doxológiu k 4. knihe žalmov (v. 48)."<sup>23</sup> Kronikár však vynecháva podstatnú časť Ž 106, ktorá sa zameriava na históriu exodusu, ako ich Boh mocne vyviedol z Egypta. Je však pravdepodobné, že pri citovaní časti tohto žalmu sa poslucháčom tieto okolnosti pripomenuli. Preto volanie o záchranu v 35. verši je len ozvenou na predchádzajúce vyslobodenie. "Ľudsky povedané, bol to kajúcny výkrik ľudí, ktorý zahájil obrat k lepšiemu. Tí súčasnej generácie sa odvážia brať tieto minulé vyslobodenia ako precedensy pre svoju vlastnú budúcnosť a prinášať svoje vlastné volanie k Bohu zmluvy."<sup>24</sup>

### Štvrtok: Vernosť navzdory okolnostiam

(Mk 7,6-9 SEKP) ***6**On im odpovedal: Veru, výstižné proroctvo o vás pokrytcoch vyslovil Izaiáš, ako je napísané: "Tento ľud ma ctí perami, ale jeho srdce je odo mňa ďaleko. **7**Zbytočne ma však uctievaajú, lebo ľudské príkazy podávajú ako náuku." **8**Opustili ste Božie prikázanie a pridržate sa ľudského podania. **9**A dodal: Šikovne rušíte Božie prikázanie, aby ste zachovávali svoju tradíciu.*

Ježiš sa tu opäť dostáva do sporu s náboženskými predstaviteľmi, ktorí obviňujú jeho učeníkov, že jedia neumytými rukami. Jadrom sporu tu nie je dôraz na hygienu, ale na rituálnu čistotu. KNIGHT popisuje tento zložitý obrad umývania nasledovne:

Voda na umývanie musela byť obradne čistá a musela byť uložená v určitom type nádoby. Pri samotnom umývaní boli končeky prstov smerom nahor; naliata sa na ne voda, ktorá stekala prinajmenšom po zápästí; minimálne množstvo vody bola jedna štvrtina logu, čo je zhruba jeden a pol vajíčkovej škrupinky vody. Zatiaľ čo boli obe ruky ešte mokré, musela byť každá očistená druhou rukou. To ale znamenalo, že sa oboch rúk dotkla voda, ktorá bola teraz tiež nečistá, pretože sa dotkla nečistých rúk. Takže druhýkrát museli končeky prstov smerovať dole a voda na ne musela byť naliata takým

<sup>22</sup> tamtiež, str. 828.

<sup>23</sup> BRAUN, Roddy. Word Biblical Commentary: *1 Chronicles*. str. 289.

<sup>24</sup> ALLEN, L. C. Word Biblical Commentary: *Psalms 101-150*. vol. 21. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 663 s. ISBN 978-0-310-58844-3. str. 138.

spôsobom, že sa začalo u zápätia a voda postupne stekala ku končekom prstov. Potom boli ruky čisté.<sup>25</sup>

Môžeme vidieť, že židom išlo naozaj len o to, hľadať si príčinu, aby mohli Ježiša obviňovať z porušovania zákona. Kristus teda odpovedá citáciou Izaiášovho textu, pričom svojich protivníkov nazýva pokrytcami. "Výraz 'pokrytec' *hypokrités* najprv označuje človeka, ktorý predstiera, klame alebo sa pretvaruje. V staršej gréčtine označoval 'herca', 'pokrytca' a 'sväťuškára'. Všeobecne v klasickom antickom židovstve a kresťanstve tento výraz označuje rúhača, ktorý sa svojím správaním vzdialil od Boha, resp. bezbožníka, ktorý nedodržuje Boží zákon."<sup>26</sup>

Markova citácia Izaiáša je určite bližšia LXX (Septuaginta - grécky text) než MT (Masoretská tradícia - hebrejský text). "V kontexte diskusie by znalci Písma z Jeruzalema, ktorí dokonale poznali hebrejský text, podobnú argumentáciu ťažko prijali. Preto je pravdepodobné, že v texte máme prepojené viaceré tradície a ich záverečná verzia je určená pre grécky hovoriacu komunitu."<sup>27</sup> Každopádne, Ježiš tu dáva do kontrastu uctievanie perami s uctievaním srdcom. Nie je to iba známka pokrytectva, keď človek niečo iné hovorí a niečo iné má vo svojom srdci.

V ôsmom verši Ježiš priamo spomína prikázanie, ktoré je tu menej tradične v jednotnom čísle. To môže ukazovať len jedným smerom. "Pesch, ktorý toto príslovie umiestňuje do širšieho kontextu Ježišovej služby, znie Božie prikázanie vo význame veľkého prikázania v Dt 6,4-5 'milovať Pána Boha celým svojím srdcom, dušou a silou'. ... V kontexte 7,9-13 Božie prikázanie poukazuje na Boží zákon ako na písaný zákon, na rozdiel od tradície, ktorá pozostávala z ľudských nariadení."<sup>28</sup> Na rozdiel medzi Ježišovou etikou a etikou zákonníkov a farizejov poukazuje aj DUBOVSKÝ: "Tradícia farizejov z neskoršieho obdobia poznala 613 príkazov Tóry. Ježišova etika je radikálne orientovaná na Božiu vôľu, v zmysle nerozdielnej jednoty Božej vôle a lásky k blížnemu. Boh je bez zmyslu uctievaný perami tam, kde je láska k blížnemu nahradená ľudskými ustanoveniami."<sup>29</sup>

Tento príbeh je uzatvorený tak, že Ježiš nakoniec demaskuje pokryteckú "zbožnosť" farizejov na príklade piateho prikázania (vv. 10-13). Piate prikázanie stanovuje, že ľudia majú čtiť svojho otca aj svoju matku. Toto prikázanie nehovorí ani tak o poslušnosti malých detí voči rodičom, ale skôr o zodpovednosti dospelých detí za svojich už starých rodičov.

Ježiš ale farizejom vytýka, že ich tradícia zahŕňala aj tzv. "korbán". Toto slovo znamená "dar". Pokiaľ je niečo "korbán" Bohu, tak mu to je venované. Tento dar bol umiestnený na oltár a patril Bohu. Nemôže to teda byť použité pre iný účel, dokonca ani

---

<sup>25</sup> KNIGHT, G. R. Marek: *Evangelium Ježiše Krista Syna Božieho*. Praha: Advent-Orion, 2017. 278 s. ISBN 978-80-7172-687-6. str. 124-125.

<sup>26</sup> DUBOVSKÝ, Peter. Komentáre k Novému zákonu: *Marek*. Trnava: Dobrá kniha, 2013. 1036 s. ISBN 978-80-7141-792-7. str. 422.

<sup>27</sup> DUBOVSKÝ, Peter. Komentáre k Novému zákonu: *Marek*. str. 422.

<sup>28</sup> GUELICH, R. A. Word Biblical Commentary: *Mark 1 - 8:26*. vol. 34A. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 699 s. ISBN 978-0-310-58837-5. str. 532.

<sup>29</sup> DUBOVSKÝ, Peter. Komentáre k Novému zákonu: *Marek*. str. 423.



"pre materiálne zabezpečenie zostarnutých rodičov". Ústna tradícia mala tiež ustanovenie, že si darca "korbánu" mohol sľúbený dar zatiaľ ponechať pre svoju vlastnú potrebu. Ľudia, ktorí teda Bohu zasľúbili "korbán", si mohli darované peniaze zatiaľ nechať - a napriek tomu boli považovaní za ľudí, ktorí ctia svojich rodičov, aj keď im nemohli pomôcť peniazmi, ktoré zasľúbili Bohu. Nebolo predsa nič dôležitejšie než sľub Bohu. Ježiš ale zdôrazňuje, že sľub bol v podstate sebeckou výhovorkou, aby nemuseli byť podporovaní rodičia, keď to potrebovali.<sup>30</sup>

Preto Ježiš vo v. 9 používa iróniu, keď hovorí: "Pekne rušíte Božie prikázanie." Pôvodný konflikt, ktorý farizeji vyvolali, mohol mať na okolitých ľuďoch dojem, ako veľmi farizejom záleží na dodržiavaní prikázaní. No Ježiš odkryl ich faloš, pretože za ich domnelou láskou k zákonu odhalil skôr ich nefalšovanú lásku k peniazom.

### Použitá literatúra

ALLEN, L. C. Word Biblical Commentary: *Psalms 101-150*. vol. 21. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 663 s. ISBN 978-0-310-58844-3.

BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*. vol. 36. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 811 s. ISBN 978-0-310-58846-7.

BENEŠ, Jiří. Kniha o Bohu soudci: *Teologie knihy Daniel*. Praha: Advent-Orion, 2015. 178 s. ISBN 978-80-7172-762-0.

*Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

*Biblia: Slovenský ekumenický preklad*. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

BRAUN, Roddy. Word Biblical Commentary: *1 Chronicles*. vol. 14. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 499 s. ISBN 978-0-310-58865-8.

DOUKHAN, Jacques. Krik nebies: *Prorocký výklad Apokalypsy*. Vrútky: Advent-Orion, 1999. 230 s. ISBN 80-88960-12-6.

DRÁPAL, Dan. Úvahy nad žalmi: *3. a 4. kniha žalmů*. Praha: Návrat domů, 2016. 135 s. ISBN 978-80-7255-362-4.

DUBOVSKÝ, Peter. Komentáre k Novému zákonu: *Marek*. Trnava: Dobrá kniha, 2013. 1036 s. ISBN 978-80-7141-792-7.

GOLDINGAY, J. E. Word Biblical Commentary: *Daniel*. Vol. 30. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 648 s. ISBN 978-0-310-58635-7.

GUELICH, R. A. Word Biblical Commentary: *Mark 1 - 8:26*. vol. 34A. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 699 s. ISBN 978-0-310-58837-5.

KNIGHT, G. R. Marek: *Evangelium Ježíše Krista Syna Božího*. Praha: Advent-Orion, 2017. 278 s. ISBN 978-80-7172-687-6.

---

<sup>30</sup> KNIGHT, G. R. Marek: *Evangelium Ježíše Krista Syna Božího*. str. 125-126.

MACARTHUR, John. Nový zákon: *Komentář verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2013. 1010 s. ISBN 978-80-87587-08-9.

NESTLE-ALAND. Řecko Český Nový zákon: *Slovník novozákonní řečtiny*. Praha: Česká biblická společnost, 2011. 1758 s. ISBN 978-80-87287-38-5.

PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1.

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.

STEFANOVIČ, Ranko. Zjevení Janovo: *Průvodce knihou Zjevení*. Praha: Advent-Orion, 2017. 254 s. ISBN 978-80-7172-707-1.

TATE, Marvin. Word Biblical Commentary: *Psalms 51-100*. vol. 20. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 1065 s. ISBN 978-0-310-58847-4.